

Motion till riksdagen

1988/89:N441

av Roland Larsson och Anna Wohlin-Andersson
(båda c)

Produktion av biobränslen i Östergötland

Trots riksdagens beslut att kärnkraften skall vara avvecklad år 2010 har ännu alltför lite gjorts för att stimulera utvecklingen och utnyttjandet av miljövänliga, förnybara och inhemska energikällor.

Avsaknaden av signaler och konkreta kraftfulla satsningar på biobränslen innebär en uppenbar risk för att vi för vår omställning av energisystemet tvingas utnyttja kol och olja med den ökade försurning och belastning av miljön som följer av detta.

Åkermark för energiråvara

Det är beklagligt att man från statens sida ännu inte insett vilken potential åkermarken har som energiproducent. Framtidens energiförsörjning måste inrymma en mångfald energikällor. Åkern är en av de viktigaste inhemska. Det gäller även med centerns utgångspunkt att åkern i första hand skall utnyttjas för produktion av livsmedel.

Det är nu hög tid att den nödvändiga omställningen av vårt energisystem sammanfås med omställningen av jordbruket.

Bra för miljön

Produktion av energiråvara i jordbruket bygger på fotosyntesen, vilket ger både trygghet och bättre miljö. Eftersom riksdagen fattat beslut om att Sverige inte skall bidra till ett ökat koldioxidutsläpp, som förvärrar den s.k. växthuseffekten, är en ökad kolanvändning inte möjlig. Vid förbränning av biobränslen motsvarar tillskottet i atmosfären den koldioxid som bundits i grödan under tillväxten. Man får med andra ord ett perfekt cirkulerande system. Beträffande energiskog är också själva odlingen miljövänlig. Energiskogens gödslingsbehov är lägre än för andra jordbruksgrödor räknat per producerad mängd. Kan den fosfor- och kaliumrika askan återcirkuleras behövs bara tillförsel av kväve motsvarande vad som förts bort med bränslet. Risken för växtnärläckage är också mycket liten då marken hela tiden är bevuxen, växtperioden under året är mycket lång och behovet av vatten är stort.

Forskning behövs

En omställning av stora delar av jordbruket för produktion av energiråvara kräver forskning och utveckling. Det gäller inte bara i fråga om produkter

och produktionsmetoder utan också i hög grad miljöaspekterna. Vi tänker då framför allt på den påverkan på odlingslandskapet som följer av en sådan omställning. Vårt odlingslandskap utgör ett omistligt natur- och kulturvärde som på ett varsamt sätt måste förvaltas för kommande generationer. Igenplanteringar av stora åkerarealer med granskog är ett exempel på en olycklig och oacceptabel produktionsomläggning som bör förhindras. Genom forskning och utveckling kan den mångfald av grödor skapas som möjliggör bevarande av odlingslandskapets karaktär.

Mot. 1988/89
N441

Jordbrukets omställning

1985 års livsmedelspolitiska beslut innebär bl.a. att landets animalieproduktion skall anpassas till marknaden samt att staten och jordbruket skall dela ansvaret för jordbruksöverskottet. Det delade ansvaret skall enligt riksdagens beslut minskas vad gäller statens åtagande och helt upphöra år 1990.

Det svenska spannmålsöverskottet är av livsmedelskommittén (LMK) beräknat till 1,8 milj. ton 1990 och ca 2,0 milj. ton år 2000. Enligt Lantbrukarnas Riksförbund (LRF) motsvarar nettoöverskottet ett minskat arealbehov år 2000 med ca 500 000 ha. I sin plan för åkerarealen har man bl.a. räknat med att ca 100 000-200 000 ha av överskottsarealen skall omställas till produktion av energiskog och 40 000 ton till råvara för etanolframställning.

Östergötland

För jordbrukslandskapet Östergötland får omställningen inom jordbruket vittgående konsekvenser om den genomförs i den omfattning som den socialdemokratiska regeringen tänkt sig. Ca 60 000 ha av länets totalt ca 220 000 ha kommer att få ställas om. (Se tabell 1). För länet kommer detta att få kännbara inomregionala effekter där enligt Lantbrukets utredningsinstitut (LUI) 20-30 % av sysselsättningen i vissa av länets kommuner berörs (se tabell 2 och 3).

Lantbruket är alltså en tung ekonomisk motor i Östgötaekonomin. (Se tabell 4.)

Skulle överskottssituationen lösas genom dålig lönsamhet och därmed sammanhängande prispress utan tillskapande av nya alternativ är risken mycket stor att 60 000 ha av länets åkerareal är utslagen år 2000. Det innebär i sin tur att 11 000 arbetstillfällen försvinner i primärproduktionen, livsmedelsindustrin och därtill hörande servicenäringar. Därtill kommer de katastrofala effekterna för den regionala balansen och för landsbygdens utveckling.

Det är önskvärt med en reduktion av kemikalieanvändningen i jordbruket.

Men även med en sådan reduktion kommer potentialen för produktion av energiråvaror att vara mycket stor i Östergötland. Goda förutsättningar finns därför att här sammankoppla den nödvändiga omställningen av energiproduktionen med den planerade omställningen av jordbruket på ett konstruktivt sätt. En förutsättning är att staten tar sin del av ansvaret för detta.

Östergötlands läge i landet ger också bra förutsättningar för avsättning av

producerade energiråvaror utan långa transporter. Goda förutsättningar finns dessutom för vidareförädling inom länet.

Mot. 1988/89
N441

Energiskog

Inom länet finns flera användare av träbränsle. Störst är Tekniska Verken i Linköping som är en av landets största träbränsleanvändare. Genom de låga priserna på kol och olja minskar tyvärr användningen av träbränsle medan kol- och oljeanvändningen ökar. En förutsättning för att träbränsle skall bli konkurrenskraftigt är att antingen priset på olja och kol ökar genom t.ex. högre beskattning eller att framställningen och utvecklingen av träbränsle i varje fall inledningsvis får ett statligt stöd. En lämplig stödform kan då vara ett planteringsbidrag av energiskog. En annan tänkbar form kan vara statliga garantier för avsättning av produktionen.

Etanol

Olika former av etanoldrift av fordon, antingen genom låginblandning eller genom ren etanoldrift av dieselfordon är ett av de mest närliggande alternativen till fossila drivmedel. Det kräver både vad gäller utnyttjandet och produktionen en hel del forsknings- och utvecklingsarbete. På produktionssidan krävs det för att komma vidare en fullskaleanläggning för framställning av etanol. I Östergötlands slättbygd inom Mjölby kommun, finns, vad gäller bl.a. tillgångar på råvaror, goda förutsättningar för en etanolfabrik.

För att få till stånd en sådan fullskaleanläggning krävs att staten ger någon form av garantier antingen för själva investeringen eller i fråga om avsättningen.

Forskning och utveckling

En övergång till produktion av energiråvara i större skala inom jordbruket kräver forskning och utveckling både på produktions- och användarsidan men också i ledet däremellan.

Inom Linköpings universitet bedrivs forskning inom olika områden, bl.a. temaforskning om vattnet, med vilka det skulle vara lämpligt att knyta samman en forskning och utveckling om energiråvaror från jordbruket.

Genom integrering av en del av den forskning som bedrivs vid Lantbruksuniversitetet till institutionen för temaforskning i Linköping skulle för detta framtidsinriktade forskningsområde en ny mycket värdefull resurs skapas.

Hemställan

Med hänvisning till det anförda hemställs

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som ovan anförts beträffande stöd för plantering och produktion av energiskog och för anläggande av en fullskaleanläggning för produktion av etanol i Östergötland,
2. att riksdagen begär att regeringen låter utreda förutsättningarna

för en integrering av viss forskning vid Lantbruksuniversitetet med
institutionen för temaforskning vid Linköpings universitet.

Mot. 1988/89
N441

Stockholm den 24 januari 1989

Roland Larsson (c)

Anna Wohlin-Andersson (c)

Tabell 1.

	Areal 1985	Förändring ha	%	Ha	%
Östergötlands län	220 000	21 630	10	59 400	27
Ödeshög	9 657	1 530	16	4 200	43
Ydre	4 114	1 380	34	3 790	92
Kinda	10 039	2 770	28	7 600	76
Boxholm	4 006	1 430	36	3 930	98
Åtvidaberg	7 905	1 630	21	4 480	57
Finspång	8 904	2 720	31	7 470	84
Valdemarsvik	11 393	2 340	21	6 430	56
Linköping	46 663	2 410	5	6 620	14
Norrköping	37 538	1 020	3	2 800	7
Söderköping	15 327	1 360	9	3 740	24
Motala	26 170	2 470	9	6 780	26
Vadstena	14 268	190	1	520	4
Mjölby	25 016	380	2	1 040	4

Tabell 2. Jord- och skogsbruk

Näringsaggregat: Jord- och skogsbruk

Kommun	FoB 1980 Sysselsättning	% i kommunen
Motala	1 143	6.1
Vadstena	441	12.4
Mjölby	915	8.7
Ödeshög	536	24.7
Boxholm	373	14.8
Ydre	510	34.9
Kinda	917	22.8
Åtvidaberg	588	12.1
Linköping	2 418	4.1
Finspång	722	6.5
Norrköping	1 650	2.8
Söderköping	747	17.3
Valdemarsvik	636	16.4
Länet	11 596	6.3

Tabell 3. Arbetstillfällen

Mot. 1988/89

N441

Bilaga

LUI, Sektionen för lantbruks- och konsumtionsfrågor

Kommun	Arbets- tillfällen i jord- och skogsbruk	Livsmedels- industri	Skogs- industri	Summa	Arbetstill- fallen i industri
Ödeshög	696	127	-	823	441
Ydre	663	-	168	831	227
Kinda	1 192	39	1 320	2 551	883
Boxholm	484	39	356	879	971
Åtvidaberg	764	-	391	1 155	1 610
Finspång	938	52	356	1 346	5 327
Valdemarsvik	826	-	202	1 028	1 415
Linköping	3 143	3 835	707	7 685	13 207
Norrköping	2 145	2 753	9 634	14 532	13 757
Söderköping	971	-	-	971	892
Motala	1 485	145	140	1 770	5 839
Mjölby	1 189	585	306	2 080	3 211
Vadstena	573	124	-	697	609

Multiplikatoreffekt: (underlev., transport m.m.)

Primärproduktion 1,3
Förädlingsindustri 2-3

Tabell 4.

Sektor	Saluvärde (Omsättn.) milj. kr.	Primär sysselsättning	Total sysselsättnings- effekt
Jordbruk	1 760	9 651	
Livsmedelsindustri	2 787	2 962	22,6 %
Skogsbruk	2 101	1 945	
Skogsindustri	4 711	5 906	14,0 %
			36,6 %
Övrig industri	19 371	35 327	63,4 %
Länet totalt	30 731	55 791	